

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 80 0 П 032395 13 Рев
Бања Лука, 22.9.2015. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Росе Обрадовић, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Војислава Димитријевића, као чланова вијећа, у правној ствари тужитељица М.Л. из Б. и М.Т. из Б., обје заступане по М.Р., адвокату из Б., против тужених В.М., Ј.М. и С.Н. из Б., сви заступани по М.С. и З.П., адвокатима из Б., ради остварења права на нужни насљедни дио редукцијом поклона, одлучујући о ревизији тужених против пресуде Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 032395 12 Гж од 07.02.2013. године, на сједници одржаној дана 22.9.2015. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се усваја, преиначавају се обје нижестепене пресуде тако што се тужбени захтјев одбија и тужитељице обавезују да туженима накнаде трошкове парничног поступка у износу од 1.800,00 КМ.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бијељини број 80 0 П 032395 11 П од 18.4.2012. године утврђено је су уговором о поклону, закљученим 10.02.1983. године између предника парничних странака, повријеђени нужни насљедни дијелови тужитељица у заоставштини њиховог оца О.М. па је смањено располагање извршено тим уговором за по 1/6 дијела и утврђено да ти дијелови у некретнинама које су биле предмет поклона припадају тужитељицама, слиједом чега су тужени обавезани да тужитељицама накнаде трошкове парничног поступка у износу од 2.440,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бијељини број 80 0 П 032395 12 Гж од 07.02.2013. године жалба тужених је дјелимично уважена, првостепена пресуда преиначена у дијелу одлуке о трошковима поступка тако што су тужени обавезани да тужитељицама накнаде трошкове у износу од 1.440,00 КМ, а да износ од 1.000,00 КМ на име судских такси уплате у корист Јавних прихода Републике Српске. У дијелу одлуке о главној ствари жалба је одбијена и првостепена пресуда у том дијелу потврђена.

Благовремено изјављеном ревизијом тужени побијају другостепену пресуду због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се побијана пресуда укине и предмет врати нижестепеним судовима на поновно одлучивање или да се иста преиначи и одбије тужбени захтјев.

Тужитељице су у одговору на ревизију оспориле наводе ревизије и предложиле да се иста одбије.

Ревизија је основана.

У овој парници тужитељице траже пресуду којом би се, због повреде њихових нужних насљедних дијелова који износе по 1/6 дијела заоставштине њиховог оца, у том омјеру извршила редукција уговора о поклону кога је њихов пок. отац 10.02.1983. године закључио са својим сином тј. правним предником тужених.

Тужени су оспорили основаност тужбеног захтјева приговором да је наступила застара права тужитељица да захтијевају нужни насљедни дио у заоставштини свога оца.

Одлучујући о основаности тужбеног захтјева нижестепени судови су, у битном, утврдили: да су тужитељице рођене сестре, а да су тужени дјеца и супруга њиховог пок. брата М.М.; да је отац тужитељица 10.02.1983. године са својим сином М. тј. правним предником тужених закључио уговор о поклону и да су потписи уговорних страна на том уговору овјерени код суда 17.3.1983. године; да је овим уговором отац тужитељица поклонио правном преднику тужених као свом сину сву своју непокретну и покретну имовину уз напомену да се исти већ налази у посједу те имовине; да се наведеним уговором правни предник тужених обавезао и даље помагати свог оца односно поклонодавца, за њега испуњавати све обавезе и обрађивати поклоњену земљу, као што је то и до тада чинио; да је отац тужитељица умро 07.3.1992. године и да је правни предник тужених сносио трошкове његове сахране; да је на оставинској расправи заказаној 08.9.1992. године утврђено да отац тужитељица није евидентиран као власник некретнина и да је на тој расправи правни предник тужених предочио суду напријед наведени уговор о поклону, кога су тужитељице оспориле, па их је оставински суд рјешењем од 29.11.1993. године упутио да покрену парницу против свог брата Милана односно правног предника тужених ради утврђења обима заоставштине њиховог оца и ништавости спорног уговора о поклону; да тужитељице нису у остављеном року покренуле парницу на коју их је упутио оставински суд; да је дио поклоњених некретнина био у посједу тужитељице М.Л. и да је због тога правни предник тужених против исте 1996. године покренуо парницу ради предаје у посјед тих некретнина; да су у тој парници тужитељице 1998. године устале са противтужбом тражећи утврђење да је спорни уговор о поклону раскинут; да је ова парница правоснажно окончана у јуну 2000. године усвајањем захтјева правног предника тужених да му његова сестра тј. тужитељица М.Л. преда у посјед некретнине које су биле предмет поклона и одбијањем захтјева тужитељица за утврђење да је раскинут уговор о поклону; да је оставински суд поново 1999. године прекинуо оставински поступак иза оца тужитељица до правоснажног окончања горе наведене парнице коју је предник тужених покренуо против тужитељице; да је, због чињенице да је 2000. године у управном спору донесена пресуда којом је из формалних разлога поништен акт катастра о преносу својине на поклоњеним некретнинама са поклонодавца на поклонопримца, правни предник тужених 2003. године поднио тужбу против тужитељица са захтјевом да се утврди да је он на основу уговора о поклону стекао право својине на некретнинама које су биле предмет тог уговора, који захтјев је правоснажно усвојен, након чега се правни предник тужених поново

укњижио у јавним књигама као власник поклоњених некретнина; да је рјешењем оставинског суда из 2005. године поново прекинут оставински поступак иза смрти оца тужитељица и тужитељице по други пут упућене на парницу ради утврђења обима заоставштине њиховог оца и ништавости спорног уговора о поклону, али да тужитељице опет нису поступиле по том рјешењу и никад нису покренуле парницу на коју су упућене; да је правни предник тужених умро 15.3.2009. године и да су у његову заоставштину ушле некретнине које му је отац поклатио те да су за насљеднике тих некретнина проглашена његова дјеца тј. тужени В.М. и С.Н., са правом доживотног живања у корист тужене Ј.М. тј. супруге умрлог; да су на новој оставинској расправи, одржаној 24.6.2010. године у оставинском предмету иза смрти оца, тужитељице по први пут затражиле нужни насљедни дио у заоставштини оца, што су им тужени оспорили, па је рјешењем оставинског суда од 17.3.2011. године оставински поступак иза пок. О.М. поново прекинут и тужитељице упућене на парницу ради утврђења права на нужни насљедни дио, коју парницу су покренуле тужбом предатом суду 15.7.2011. године.

Полазећи од ових утврђења првостепени суд је оцијенио неоснованим приговор тужених да је застарјело право тужитељица на тражење нужног насљедног дијела. Ово у битном зато што је заузето правно схватање да су се тужитељице на оставинској расправи прихватиле свог законског насљедног дијела, а мање право (на нужни насљедни дио) је садржано у већем праву (на законски насљедни дио), па по ставу тог суда тужитељице нису ни требале да у парничном поступку траже остварење права на нужни насљедни дио, слиједом чега је ирелевантно што је тужба за редукацију поклона поднесена по протеклу трогодишњег рока прописаног у члану 44. Закона о насљеђивању („Службени лист СР БиХ“ број 7/80 и 15/80, даље: ЗН).

Другостепени суд такође сматра да приговор застаре истакнут од стране тужених није основан, али не из разлога наведених у образложењу првостепене пресуде већ зато што су оспоравањем уговора о поклону тужитељице уствари затражиле нужни насљедни дио, а овај суд је иначе мишљења да рок из члана 44. ЗН није застарни већ преклузивни рок.

Овај Врховни суд налази да су неприхватљива схватања нижестепених судова у погледу приговора тужених да је застарјело право тужитељица да траже нужни насљедни дио у заоставштини свога оца.

Остваривање права на нужни насљедни дио је насљедно - правни захтјев. Из стања списка овог предмета, садржаног и у образложењу нижестепених пресуда, се види да је оставилац О.М. учинио поклон свом сину М. (правни предник тужених односно брат тужитељица) тако што му је пренио у својину сву своју покретну и непокретну имовину коју је имао у вријеме закључења уговора о поклону (10.02.1983. године). Међу странкама је било спорно да ли је истекао законски рок од три године предвиђен чланом 44. ЗН у коме су тужитељице могле тражити враћање односно редукацију поклона због повреде нужног дијела.

Тужитељице нису у оставинском поступку иза оца захтијевале да се утврди њихов нужни дио све до 24.6.2010. године, када су први пут затражиле да им се призна ово право. Према одредби члана 44. ЗН, на коју су се тужени

позвали истичући приговор застарјелости права тужитељица из тужбеног захтјева, нужни насљедници могу тражити враћање (редукцију) поклона због повреде њиховог права на нужни дио у року од три године од смрти оставиоца. Овај рок од три године из поменутог прописа није преклузиван, како је погрешно закључио другостепени суд, него застарни рок. Иначе, преклузивни рок је строжији од застарног јер се на њега пази по службеној дужности, а не по приговору туженог. Такође, преклузивни рок тече у континуитету па ту нема прекида или застоја као код рокова застарјелости.

У овом случају је било неспорно да је тужба поднесена по протеклу цитираног трогодишњег рока, али су тужитељице тврдиле да су својим радњама прекинуле рок застаре (члан 388. Закона о облигационим односима - „Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО). Према одредби тог члана, застаријевање се прекида подношењем тужбе и сваком другом повјериочевом радњом предузетом против дужника пред судом или другим надлежним органом у циљу утврђивања, обезбјеђења или остваривања потраживања. Стога застара није прекинута покретањем и вођењем оставинског поступка иза пок. О.М. јер је тај поступак покренут и вођен по службеној дужности. У вези са тим поступком може доћи до прекида застаријевања само онда када насљедник на оставинској расправи истакне конкретан насљедно-правни захтјев са циљем остварења свог права.

Тужитељице у току оставинског поступка иза смрти свог оца нису истакле насљедно-правни захтјев ради остварења права на нужни насљедни дио нити су поступиле по упуту оставинског суда да покрену парницу против правног предника тужених ради утврђења ништавости спорног уговора о поклону. Оне су противтужбом из 1998. године по први пут поставиле захтјев за утврђење да је тај уговор раскинут, али су то учиниле по протеклу рока од три године који се рачуна од смрти њиховог оца. Међутим, ако се прихвати став да у периоду од априла 1992. до 19.6.1996. године застаријевање није текло услјед ратних дејстава, може се сматрати да је подношењем противтужбе из 1998. године прекинута застара и да за вријеме до правоснажног окончања те парнице застарни рок из члана 44. ЗН није текао већ да је почео изнова тећи када је овај спор правоснажно окончан (члан 392. ст. 3. ЗОО) одбијањем противтужбеног захтјева за утврђење да је предметни уговор о поклону раскинут. Тај спор је правоснажно окончан у јуну 2000. године и тада је поново почео да тече рок застарјелости који је истекао прије 24.6.2010. године када су тужитељице на оставинској расправи истакле захтјев за признање права на нужни насљедни дио. И у случају да се прихвати да је подношењем тужбе у управном спору 1998. године, којом су тужитељице тражиле да се брише укњижба правног предника тужених у јавним књигама, такође дошло до прекида застаре, нови рок застаре је поново почео тећи 2000. године, када је донесена пресуда у том управном спору, а од тада па до 24.6.2010. године је такође истекао рок из члана 44. ЗН. У периоду од 2000. до 2010. године тужитељице нису предузимале никакве активне процесне радње пред судовима или другим надлежним органима ради остварења права на нужни насљедни дио, а правне радње које нису непосредно усмјерене на остваривање наведеног права су без утицаја на ток застарјелости. Стога овај Врховни суд налази да је у овом случају погрешно примијењено материјално право када је одбијен приговор тужених да је

наступила застара права тужитељица да као нужне насљеднице захтијевају нужни дио у заоставштини свог оца, јер је та застарјелост, према свему изнијетом, наступила.

Не може се прихватити схватање првостепеног суда да изјава тужитељица о прихватању законског насљедног дијела у себи садржи и захтјев за уручење нужног дијела, при чему треба имати у виду да је на оставинској расправи констатовано да оставилац О.М. у моменту смрти није имао непокретну имовину па самим тим тужитељице нису ни могле да се прихвате нечега што не постоји. Наиме, захтјев за уручење нужног насљедног дијела мора бити јасан и одређен те се не може истицати конклюдентним радњама јер се ради о праву које се нужним насљедницима не признаје по самом закону већ искључиво на њихов захтјев.

Стога је уважавањем ревизије тужених нижестепене пресуде ваљало преиначити примјеном члана 250. ст. 1. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 и 61/13, даље: ЗПП) и ријешити као у изреци.

Одлука о трошковима се темељи на одредби члана 397. ст. 2. ЗПП. Према одредби члана 386. ст. 1. ЗПП, странка која у цјелини изгуби парницу је дужна да противној странци накнади трошкове. Тужитељице су изгубиле парницу па су због тога дужне да туженима надокнаде трошкове заступања по пуномоћнику – адвокату у првостепеном поступку, који износе 1.800,00 КМ (за састав одговора на тужбу те присуствовање на припремном рочишту и рочишту за главну расправу у износу од по 600,00 КМ), према Тарифним бројевима 2. и 12 Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске“ број 68/05).

Предсједник вијећа
Роса Обрадовић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић